

ტყის დაცვასა და განაშენიანებაზე ზრუნვა სახელმწიფოს უპირველესი ამოცანა უნდა იყოს

27 თებერვალს საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა განაცხადი გააკეთა ტყის დაცვის სახელმწიფო უპირველესი ამოცანა უნდა იყოს...

უმრავლესობა მხარს იმუნიტეტის ნაწილობრივ შეზღუდვას

დღევანდელი კენჭისყრაში უმრავლესობა მხარს იმუნიტეტის ნაწილობრივ შეზღუდვას... პარლამენტის სპეციალური კომისიის...

„დილა ამ ბაგმითს გადამოთ დაიწყეთ...“ პარტიული პარტიული პარტიული

საქართველოს რესპუბლიკა

გაზეთი დაარსდა 1918 წლის 25 იანვარს, აღდგენილია 1990 წელს. №55 (4434) პარასკევი, 28 თებერვალი, 2003 წელი. ღირსი 50 თეთრი.

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ განცხადებით, საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ განცხადებით...

გადაწყვეტილებას მე ვიღებ!

პარლამენტის დარბაზში სიმონი აბრამიძის და ალექსანდრე მელიქიძის განცხადებით...

საქართველოს პრეზიდენტის განცხადება

2003 წლის 24 თებერვალს მიხეილ სააკაშვილი განაცხადებით...

საქართველოს რეინიგ ზა კონტაქტებს აფართოებს

საქართველოს რეინიგ ზა კონტაქტებს აფართოებს განცხადებით...

უმრავლესობის მიზანმიმართული დაზარალება

უმრავლესობის მიზანმიმართული დაზარალება განცხადებით...

ბატონ რამაზ ჩხეკვიძის დაბადების 75 წელთან დაკავშირებით

ბატონ რამაზ ჩხეკვიძის დაბადების 75 წელთან დაკავშირებით...

უმრავლესობის მარათონი

უმრავლესობის მარათონი განცხადებით...

ინფორმაცია

ინფორმაცია განცხადებით...

გივი შაველიძის სულხან შაველიძის

გივი შაველიძის სულხან შაველიძის განცხადებით...

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ განცხადებით...

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ განცხადებით...

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ

საბაჟო ბაზრის გახსნის შესახებ განცხადებით...

სახიობა

„საქართველოს რესპუბლიკის“
ყოველთვიური დამატება

№2
(74)

...დაიბა, განუზომე
ლია მნიშვნელობა
თეატრისა ყველა
ერისათვის. კულტურ
რა თეატრისა უმაღ
ლესი კულტურაა
ერისა. იგი ხარობს,
ფრთებს ისხამს მა
სთან ერთად და ეცე
მა, კვდება ერის სიკ
ვდილთან ერთად.

სანდრო
ახმეტელი.

ნიჭის ელვარება

ქარმიწველი მსახიობის ფენომენის ამოხსნა დღესაც ერთმნიშვნელოვნად აინტერესებს მსოფლიოს თეატრალურ სამყაროს. თითქოს რაღაც კანონზომიერება არსებობს იმ ფაქტში, რომ ნებისმიერი ქართული თეატრის გასვლა უცხოეთში წარმატებით გვირგვინდება. ეს წარმატება, უწინარეს ყოვლისა, სხვა თეატრალურ დასთან განსხვავებით, ქართული აქტიორის ბუნებრივ მონაცემებს (მომღვალებული გემპერაჟინგი, არგისტიკა, მარტივი პლასტიკა, მუსიკალური უკუყვარდება. ამას თუ დავუმატებთ ნიჭსა და შრომისმოყვარეობას, მაშინ გასაგები გახდება ის აღფრთოვანება, რასაც განიცდის ხოლმე ჩვენს სასიქალო მსახიობთა ხელოვნებასთან შეხვედრისას სხვადასხვა ქვეყნის მაყურებელი.

ასევე სადავგომ ხერხების სიახლეს და შესაბამისად, სამეხრულელო პალიტრის ნაირგვარობას. ბევრი მსახიობი ამ სპექტაკლში სავესებით განსხვავებული კუთხით წარმოჩინდა. რამაზ ჩხიკვაძეს ქოსა მრჩეველის სახის გაცოცხლება დაეკისრა. ერთი შეხედვით, თითქოს არაფერი პქონდა საერთო მიხრწნილ, ინფანტილურ ქოსას რ. ჩხიკვაძის ინდივიდუალობასთან და ძიების პროცესს სწორედ დრამატურული ქარგისა და აქტიორული ინდივიდუალობის შერწყმას ისახავდა მიზნად. შედეგი განსაკუთრებული აღმოჩნდა – ძნელი იყო ოთხად მოკეცილ, აღამიანის მსგავს არსებაში რამაზ ჩხიკვაძის ამოცნობა. მისი ფორტობა, დაძაბუნებული და იმავდროულად მამბარასავით მოქნილი სხეულის „მოთელვა“ ფილიგრანული პლასტიკური გამოხსახველობით იყო აღბეჭდილი, ხოლო სლოკინის მაგვარი ამოხსენება-ამოკრუნება, საკუთარი სიბრძნით და შორსმჭვრეტელობით ნარცისული თვითგაპოზირების გამოვლინება, ხელისუფალთა „საყრდენი მა-

ნაეს. რ. ჩხიკვაძის შესრულებით კორილე მიმინოვილი იყო დარდიმანდი, კულაბშიკობაშემორჩენილი ყავლგასული აზნაური, ქეიფში აყალმაყალის მოყვარული, ერთი შეხედვით ხამგასმულად თავხედი, მაგრამ არა უარყოფითი პიროვნება. თქვენ იგი გეცოდებათ, ვინაიდან გრძნობთ, რომ სოციალურმა ყოფამ, გაძალღებულმა ცხოვრებამ გააუხემა მისი კაცთმოყვარე, ვაჭარული ბუნება. მსახიობი განსაკუთრებით გამოყოფდა გრაგიკომიკურ სიტუაციებში აღმოჩენილი კორილე გაორებულ განცდას. გავიდა ხანი და რ. სკურუამ პოლიკარპე კაკაბაძის „ყვარყვარეს“ დადგმა გადაწყვიტა. ყვარყვარეს როლში რამაზ ჩხიკვაძის დანიშვნა ნაწარმოების განსხვავებულ სცენურ ინტერპრეტაციაზე მიგვიბრუნებდა. ინტერესი გაცილებით მეტი იყო, ვიდრე ახალი სპექტაკლის მაყურებლის სამსჯავროზე გამოტანა. არც შევეცდარებით – ეს იყო რეჟისორული და აქტიორული ნიჭისა და დემონსტრირება, მეტაფორულობისა და პიპერბოლიზაციის

ამ პრინციპთა ხან უკუვდებით, ხანაც ერთგულებით... გამოცანის გოლფარდია აზდაკის მსოფლმხედველობის თვალსაწიერი და მსახიობი თავისი გმირის დასახასიათებლად პოელოზს უმსგავსად მიგნებულ, მისი აქტიორული პალიტრისათვის უჩვეულო გამოხსახველ ხერხებს, აღსაყვს არგისტიკული აღმავრენითა და ვოკალურ-პლასტიკური სრულყოფილებით. აზდაკის არია, რ. ჩხიკვაძის მიერ იგალიური ბელკანგოს მანერაში შესრულებული, გვაოცებს არა მხოლოდ დრამატული მსახიობის სრულიად მოულოდნელი გემბრული სისასითა და სრული დაპაპონის ძალადუკანბეული ფლორით, არამედ ამ სიმღერისათვის საოპერო არიის ფუნქციის მინიჭებით.

რამაზ ჩხიკვაძის ფენომენი

კარგად ვიცით, რომ დაფნის გვირგვინი იოლად არაგის რგებია. რთული იყო მწვერვალისკენ მიმავალი გზა რამაზ ჩხიკვაძისთვისაც. ინსტიტუციონალური რუსთაველის თეატრში მისი როლების დასრულება პაუზა შეაღწესა. შემდეგ „შეამჩნიეს“ და ართურ ურიგო როლებზე გაანაწილეს: ლენინდრო (ჯ. ფლენკერის „ესპანელი მღვდელი“), პეტრო პეტრუსი (კ. კობოუჯის „როცა ასეთი სიყვარულია“), თამაზი (ვ. როზოვის „ხალისიანი მუცხორები“), მილორადი (ბ. ნუშიის „ფილოსოფიის დოქტორი“), მეკი დანა (ბ. ბრეჟნის „სამგროშინი ოქერა“). ამათგან მაყურებელმა შეიყვარა ელენა გარბორ-რომანოვიკული მიჯნური ლენინდრო და ეცხვლოვანი მეკი დანა, სადაც ვოკალური და პლასტიკური შესაძლებლობები სრულად იყო გამოვლენილი. ლენინდროს სიმღერა „შენი ნაზი დიმილი, ლამაზო... ისეთი პოპულარული გახდა, რომ კარგა ხანს ახალგაზრდა მაყურებლის „რეპერტუარში“ დაიმკვიდრა ადგილი. ამ შემთხვევაში არაორდინარულ მოვლენასთან გვაქვს საქმე, ძნელად თუ ნათქვამია მთავალის, როდესაც სპექტაკლიდან გამოსული სიმღერა ფართო მასების კუთვნილება ხდება. ამ მხრივ კინო უფრო დემოკრატიულია. რამაზ ჩხიკვაძის დემოკრატიული სცენაზე წარმატებულს ვერ ვუწოდებთ. თუმცა პროფესიული დასტაგების გზაზე მიღწევითაც ვერ მოვიხსენიებთ. პერსონაჟთა ერთგვაროვანი ხასიათები გარკვეულწილად მზღლადეა და ფრთებს უკუყვარდა მსახიობის პოტენციალის სრული ძალი გამოვლენას. შექმნილი ვითარება, ბუნებრივია, აფორიაქებდა რ. ჩხიკვაძეს და ნოდარ გურამაბანიძის ვერსიას თუ დავეყრდნობით, ორგმის სერიოზულად ფიქრობდა თეატრის სამუდამოდ მიტოვებას. საბუნდოოდ, ეს არ მოხდა. როგორც ჩანს, გლობალური საკითხები ჩვენგან დამოუკიდებლად წყდება. ერთი უკუთით წარმოვლენისთვის, როდესაც ვაფერმკრთალდებოდა შარავანდელით მოსილი ქართული თეატრის ეს პერიოდი რამაზ ჩხიკვაძის აქტიორული ფენომენის გარეშე!..

როდესაც ერთფეროვანი მანგის შემდეგ, მიხედა თუმანიშვილმა რამაზ ჩხიკვაძე დააკავა ექსპერიმენტული ხასიათის სპექტაკლი „ჭინჭრაქა“. ექსპერიმენტი ითვალისწინებდა როგორც ლიტერატურულ პირველწყაროზე მუშაობის არააღუგავრობას, ისე „გროგესტა-პიპერბოლური დანახსიათება იყო, მსახიობის მიერ იმპროვიზაციულ მიგნებითა კასტური ფერადლოვანებით გათამაშებულად. აქედნეც ცაგარელის „ხანუმა“ რობერტ სკურუას რეჟისურით. კომედიურ სახეთა ფეიერვერკი. მაყურებლის აღტაცება ეროსი მანჯაგა-ლაძის, სალომე ყანჩილის, რამაზ ჩხიკვაძის თამაშით. კრიტიკოსთა ერთი ნაწილის გადამიანება აკადემიური თეატრისათვის შეუფერებელი სტილისტიკით. მოგვიანებით რ. სკურუა იცხვის: „ხანუმა“ კი, რუდას რომ მახინჯი შეიქმნილი უყვარს, ისე მიყვარს“. ამ ერთ წინადადებაში რეჟისორმა დიად გაამჟღავნა თავისი დამოკიდებულება სპექტაკლისადმი. მისთვის მთავარი იყო მსახიობის იმპროვიზაციული შესაძლებლობათა მაქსიმუმის გამოვლენა, სრული თავისუფლება. თავად დადგმა ამ პრინციპიდან გამომდინარეობდა.

საქართველოს კულტურის სამინისტრო გილოცავთ!

მშობრსო ბატონო რამაზ, დრმა პატივისცემითა და დიდი სიყვარულით გილოცავთ საიუბილეო თარიღს – დაბადების 75 წლისთავს, რომელსაც თქვენ – ჩვენი დროის უდიდესი ხელოვანი, სახელაძის, სალომე ყანჩილის, რამაზ ჩხიკვაძის თამაშით. კრიტიკოსთა ერთი ნაწილის გადამიანება აკადემიური თეატრისათვის შეუფერებელი სტილისტიკით. მოგვიანებით რ. სკურუა იცხვის: „ხანუმა“ კი, რუდას რომ მახინჯი შეიქმნილი უყვარს, ისე მიყვარს“. ამ ერთ წინადადებაში რეჟისორმა დიად გაამჟღავნა თავისი დამოკიდებულება სპექტაკლისადმი. მისთვის მთავარი იყო მსახიობის იმპროვიზაციული შესაძლებლობათა მაქსიმუმის გამოვლენა, სრული თავისუფლება. თავად დადგმა ამ პრინციპიდან გამომდინარეობდა.

ბატონო რამაზ, კიდევ ერთხელ გილოცავთ დაბადების დღეს და გისურვებთ სიხარულს, წარმატებებს, ჯანმრთელობას, სოლო თქვენს მანერაზე უბერებელ რამაზ ჩხიკვაძის ხელოვნებასთან შეხვედრის შემთხვევაში. სანდრო ახმეტელი, მინისტრი

ამ პრინციპთა ხან უკუვდებით, ხანაც ერთგულებით... გამოცანის გოლფარდია აზდაკის მსოფლმხედველობის თვალსაწიერი და მსახიობი თავისი გმირის დასახასიათებლად პოელოზს უმსგავსად მიგნებულ, მისი აქტიორული პალიტრისათვის უჩვეულო გამოხსახველ ხერხებს, აღსაყვს არგისტიკული აღმავრენითა და ვოკალურ-პლასტიკური სრულყოფილებით. აზდაკის არია, რ. ჩხიკვაძის მიერ იგალიური ბელკანგოს მანერაში შესრულებული, გვაოცებს არა მხოლოდ დრამატული მსახიობის სრულიად მოულოდნელი გემბრული სისასითა და სრული დაპაპონის ძალადუკანბეული ფლორით, არამედ ამ სიმღერისათვის საოპერო არიის ფუნქციის მინიჭებით.

სიასლე

მომლოცვენი გამართლდა. თეატრალური სარდაფის ახალ სცენაზე დაიგდა სპექტაკლი, რომელიც ნამდვილად გაახარებს მაყურებელთა გულებს. პრემიერის დღეები მღვდლებთან დაინიშნებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ დახურული ჩვენება უკან იყო მოტოვებული.

ახლა უკვე ისტორიის კუთვნილებაა ის, თუ როგორ შენდებოდა ახალი თეატრალური სარდაფი და პარალელურად როგორ მიმდინარეობდა შექსპირის „ვენეციელი ვაჭრის“ რეპეტიციები, ისიც, რომ დადგენილი პრემიერა სხვადასხვა მიზეზებით რამდენჯერმე გადაიდო, ხოლო რეჟისორს, ბ-ნ ლევან წულაძეს, თეატრის ერთ-ერთ დამფუძნებელს, როგორ უხდებოდა შემოქმედებითი პროცესიდან გეგმიური საკითხების მოგვარებაზე ყურადღების გადატანა. ენერჯიკის თეატრისა და მუსიკალური შეხება, გათბობის სისტემის გამართვამდე გაყინულ სცენაზე მორიგი ეპიზოდის გასათამაშებლად ვარჯიში არ წყდებოდა. აი, სასამართლოს სცენა იქმნება, მსახიობები შემოიკრიბნენ რეჟისორის გარშემო. ეს საწყისაა. მსახიობები ინიშნავენ ხოლოდ სათქმელს. ამას მოჰყვება სცენის გათამაშება, თან მხატვრული გაფორმება და მუსიკალური აქტუალები.

აქვე, მოვლენის უფრო ღრმად გასაზრებლად არ შეიძლება ორიოდე სიტყვით ქართულ სცენაზე ამ პიესის დადგმის ისტორიასაც არ შევხებით. პირველად ჩვენთან შექსპირის „ვენეციელი ვაჭარი“ მე-19 საუკუნის 70-იან წლებში იდგმებოდა. ეთერ დავითაიას წიგნში „კოტე ყიფიანი“ მოკვლეული სხვადასხვა ისტორიული წყაროდან ვიგებთ, რომ 1871 წლის დეკემბერში დიმიტრი ყიფიანიმა საზოგადოებას წაუკითხა შექსპირის შეუდარებელი დრამა „შაილოკი“. 1872 წელს მისი გეგმა ქურნალ „მნათობსაც“ გამოუქვეყნებია, ხოლო 1873 წლის 16 აპრილს პიესა სოფელ ბანის მოყვარულთა სცენაზე გათამაშებულა. ასევე საუბრაულოა, რომ თბილისში მოყვარულთა შესრულებით იგი უფრო ადრე დაიდგა, მაგრამ პირველ რეცენზიას სერგი მესხი 1878 წელს გამოა „დროებაში“ აქვეყნებს.

როგორც მოყვარულთა სცენაზე, ისე ქართული თეატრის აღორძინების შემდეგ, 1881 წელს, რეჟისორ მიხეილ ბაბუთაშვილის დადგმაში მთავარ გმირს კოტე ყიფიანი განასახიერებდა კრიტიკოსების მიერ ეს მსახიობის შექმნილი საუკეთესო სახეადა შეფასებული, რომელმაც სრულად წარმოაჩინა შაილოკის ხასიათი – სიძუნწე, რაც გარკვეულ მომენტში უსამღერო ხელგამილოლობაში გადადის. ეს სახე ქართული თეატრის ოქროს ფონდში შევიდა.

ცნობილია ისიც, რომ დიმიტრი ყიფიანი „ვენეციელი ვაჭარში“ ასახულ გარდაცვალებას მხოლოდ ძუნწე ვაჭრის პირობა დრამად არ მიიჩნევს, რაც აუბრალოებს შექსპირის ქმნილებას. იგი პიესაში სოციალურ პირობას, ცხოვრების ძველი კანონების რღვევას, მუშაურობას განჭვრეტდა. აქ წინა პლანზე იწევს პიროვნების ბრძოლა ჩაგვრის წინააღმდეგ, თვითონ კოტე ყიფიანი თავის გმირზე წერს: „შაილოკის სამყარო მხოლოდ ფუ-

ლის ავადმყოფური სიყვარულით არ განისაზღვრება. იგი უფრო შორს იხედება, მასში თავმოყრილია მრავალი დამახასიათებელი თვისება და, რაც მთავარია, იგი თავისი ერის დამცველად გვევლინება. შაილოკი არა მხოლოდ ფულის დაგროვებისთვის იბრძვის და ქონებას დაჰკარკავებს, არამედ განრისხებით ცდილობს შური იძიოს თავისი ერის მხარვეზებზე და ეს იყო მთავარი...“

XIX საუკუნის დამლევეს ქართულ სინამდვილეში პიესაში შაილოკის მარცხი ცხოვრების ახალი კანონების გამარჯვებად აღიქმებოდა.

პირველად საბჭოთა თეატრში შექსპირის „ვენეციელი ვაჭარი“ და შაილოკის გმირი კვლავ ქართველებმა გააცოცხლეს. ამჯერად პიესის სცენარის ვახტანგ ჭელიძის თარგმანის

სიკო. რაც შეეხება თეატრალურ სარდაფს, დასი არა ჰყავს. აქ ყველა მსახიობი ხელმეორეობით და მოწვევით თანამშრომლობს. რეჟისორები სარდაფის სივრცეში შემოკრებილი მსახიობების დაგვირგვინებულ მდგომარეობაში მდგომარეობენ. რეჟისორის მსვლელობისას „ვენეციელი ვაჭრის“ მთავარ გმირებთან გასაუბრების საშუალება მომეცა. ანტონიოს როლის შემსრულებელს, 27 წლის მუკა (მეიად) პაპუაშვილს სცენაზე სრული გარდაქმნა უწევს ჰარმაჯი ვაჭრის სახის შესაქმნელად.

– რთული როლია და რამდენადაც რთული, იმდენად საინტერესო, – აღნიშნავს მსახიობი და აგრძელებს, – ეს კაცი ცდილობს ბევრი მოასწროს, იმეგობროს ახალგაზრდებთან, აქვს ფული და სულ მათ ახარჯავს. ბასანიის როლის შემსრულებელი კახა აბუაშვილი ასევე ძველი სარდაფელია, ნ წელია, რაც თეატრთან თანამშრომლობს. თავისი გმირის შესახებაც კი ამბობს: ბასანიო ცოცხალი რომანიტიკოსია, ძალიან კეთილი,

ლენის ფოტოგრაფირება, ქურნალ-გამეფებში გაშუქება! სიგარეტი ქალის ხელში. შეიძლება კონსერვატიული მაყურებლისთვის და იქნებ თეატრმცოდნისთვისაც შექსპირის ამგვარი რეჟისორული გადაწყვეტა მიუღებელი აღმოჩნდეს. თუმცა არც ექსპერიმენტია უცხო ქართული სცენისთვის. მთავარი კი ისაა, რომ სპექტაკლის მსვლელობისას სრულად იხსნება შექსპირის „ვენეციელი ვაჭრის“ დრამა. ამაში უდიდესი დამსახურება მიუძღვის შაილოკის როლის შემსრულებელს, სპექტაკლის მთავარ გმირს მსახიობ მერაბ ნინიძეს. ათწლიანი პაუზის შე-

ნე. მაყურებელი გახარებული დაიწყო. ლევან წულაძის აზრით, პიესაში ჩვენი რეალობის ყველაზე მნიშვნელოვანი მხარე აისახა, თამაში ძალაუფლებასთან, სიმდიდრესა და სიღარიბესთან. ფულით შექმნილი ძალაუფლება წარმოავლია. სამწუხაროდ, საქართველოში მოპარული ფული ყველას შერჩა. მაგრამ განება და ცხოვრება მათაც ავსებს იმგვარ გვიფს, რაც სხვებს მიაყენეს.

სარდაფელებმა რეჟისორთან თავისი ადგილი მოსახსნეს. არ არსებობს პაგარა და დიდი როლი, ყველა თავისი ფუნქცია აქვს. მსახიობი მერაბ ნინიძე ახალი სისხლია, რომელიც აპყვა ექსპერიმენტს. მხატვარი მთავარ გმირზე აღნიშნავს, რომ ღრმად გადაწყვე-

გათანამებლროვებყლი შაილოკი თეატრალური სარდაფის ახალ სცენაზე

მიხედვით დაიწერა. სოსუმის თეატრის დადგმა რეჟისორ დ. ალექსიძის ბოლო ნამუშევარია. შაილოკის როლს მსახიობი გ. ქავთარაძე ასრულებს. სპექტაკლმა ჩვენშიც და რუსეთშიც მაღალი შეფასება დაიმსახურა.

რუსულ თეატრში რეჟისორმა რობერტ სტურუამ გააცოცხლა „ვენეციელი ვაჭარი“. 2000 წელს თბილისში გასტროლებზე ჩამოსული მოსკოვის თეატრ „უოსტეგეას“ წარმოდგენა ქართველმა მაყურებელმაც იხილა, მაშინ შაილოკის გმირს ალექსანდრე კალაგინი განასახიერებდა. კრიტიკოსებმა პიესაში რუსულ პოლიტიკასთან ალერგიული კავშირი დაინახეს. რობერტ სტურუას ბრწყინვალე რეჟისორული გადაწყვეტის შემდეგ ლევან წულაძის ჩანაფიქრი – თეატრალური სარდაფის ახალი სცენის გახსნა სწორედ პიესა „ვენეციელი ვაჭარი“ – თამაში განცხადება იყო, ერთგვარად სარი-

ულარელი კაცი. მისი დანიშნულებაა უკუბრუნდეს და ფული ხარჯოს. ამასობაში რაღაცებზე ავიწყდება... მეგობრები, პასუხისმგებლობის გრძობა... პორცია – ბაია დედადმეილი თეატრ სარდაფში შექმნილი მრავალი სპექტაკლის გმირია. მსახიობი შექსპირის პირველად თამაშობს. მისი აზრით, პორცია ძალიან ძლიერი, ჭკვიანი ქალია. მამაკაცად გადაცმული იგი იგებს სასამართლოს, რომელსაც კაცები აგებენ.

თუ სპექტაკლის დაწყებამდე ნახევარი საათით ადრე მაინც მიხვალთ, მოასწრებთ მსახიობების მისალმებას, რომლებიც როგორც მაყურებლები, ცენტრალური შესასვლელიდან შემოდიან და საგრიმიროში უჩინარდებიან. აი, მესამე მარცხ დაიბრუნა. ფარდის გახსნას მსახიობ ღუგა სხირგლადის, გრაციანოს როლის შემსრულებლის პროლოგი მოსდევს. სცენაზე ერთმანეთში გადადის, შეკრული კომპოზიცია და სანახაობითი მხარე გიჟყრობით. ექსპერიმენტული თეატრის ყველა ნორმის გათვალისწინებით მუსიკალური არანჟირება, მხატვრული გაფორმება გმირების ჩაცმულობით XX საუკუნის 30-იანი წლების სტილითა გადაწყვეტილია. ხდება მზივითი მოფ-

მდეგ მისი ოსტატობით გაიცოცხლებული ურთულესი სახე კვლავ გვახსენებს, თუ რატომ გვიყვარდა მერაბ ნინიძის პიროვნება. ორიოდე სიტყვა უნდა თქვას, აგრეთვე ქორეოგრაფიულ მხარეზე. ამ მხრივ გაა მარლიანის ნამუშევარი საკმაოდ შთაბეჭდილია. დრამის კულმინაციურ მომენტში, როდესაც პიესის მიხედვით შაილოკის ქალიშვილი ჯესიკა (მანანა კამბაკოვა) გაიტაცეს მამის სახლიდან, გვიფილის გადმოცემის სურხი ორიგინალურია – ცეკვით გამოიხატება... ეს უბრალო ცეკვა არ ვეგონათ. მსახიობ მერაბ ნინიძის შესრულებით ეს არის ცეცხლი, რომელიც ნაპერწკალ-ნაპერწკალ ღვივებოდა, ამავდროულად ადამიანის მეიმი, რომელსაც მოძულე მგერზე შურისძიების შანსი ეძლევა.

ბოლო ნათელმა – „კეთილმა სძლია ბოროტსა...“ მეგობრები ერთად იკრიბებიან და სცენა იხურება. კიდევ ერთი განათება, ეპილოგი კვლავ ღუგა სხირგლადის შესრულებით. შემდეგ მთავარი გმირების ბოლო გამოსვლა – შაილოკი და ანტონიო ცხოვრების საქანელაზე, რასაც მოსდევს მსურველთა და ოკაცია. მუსიკის თანხლებით მსახიობები რეჟისორთან ერთად გამოდიან სცენაზე. ტაში არ ცხრება. პრემიერის შემდეგ სამოგალოება დაშლას არ აპირებს. თეატრი ახალ სპექტაკლს შეიმობს. პირველი მთავარი გმირები სპექტაკლის შემქმნელებისა და მაყურებლებისაგან მეგყველია. რეჟისორი ლევან წულაძე თავისი ნამუშევრით ემყოფილია: სპექტაკლი დაიდგა, თუ არ მატყუებენ, ბევრი კარგი სიტყვა მოვისმინ-

გას პრინციპული მნიშვნელობა არ ჰქონდა. მხატვრული ხერხებით ძველი გეგმის ადაპტაცია ხდება, რათა გათამაშებული გრაფდის არსი ყველასათვის გასაგებ იყოს. მინიმუმები არის, რომ პიესა ვენეციასა და ბელმონტი თამაშდება. მხატვრის აზრით, დასი ამ სპექტაკლით გაიმარდა, ეს არის დიდი წინგადაღმული ნაბიჯი. მერაბ ნინიძის თამაში სარდაფელებს კიდევ მეტი სტიმული მისცა უფრო კარგები ყოფილიყვნენ.

თეატრმცოდნე ნინო ანჯაფარიძე შთაბეჭდილების გამოარებისას თეატრის დიდ წარმატებას აღნიშნავს. იგი მთელ კოლექტივს, რეჟისორს, მხატვარს, მსახიობებს გამარჯვებას ულოცავს. განსაკუთრებით გამოპოყვება მერაბ ნინიძეს: დრამატურგიაში ერთ-ერთი ურთულესი სახის განსახიერება მსახიობს ათწლიანი პაუზის შემდეგ მოუხდა. როგორც ცნობილია, სამღვარგარეთ მერაბ ნინიძე კინოში მუშაობს. მან აქვე უკვე თავისი ადგილი დაიმკვიდრა. მერაბ ნინიძის გამოჩენით ძალიან დიდი საჩუქარი მიიღო ქართველმა მაყურებელმა. მსახიობი ოსტატურად განასახიერებს ებრაელის სახეს... შუალაზე გადავიდა, მაგრამ მსახიობები და ერთგული მაყურებლები დაშლას არ აპირებენ. ეს კი იმის ნიშანია, რომ კარგი სპექტაკლი მათთვის დიდი საჩუქარია.

თამარ ნინიძე

სურათი: სასამართლოს სცენა, მარცხნიდან გიორგი მეგრელიშვილი, ბაია დედადმეილი, მერაბ ნინიძე; ბელმონტი დაბრუნებული მეგობრები: მარცხნიდან კახა აბუაშვილი, ბაია დედადმეილი, მანანა კამბაკოვა, ირაკლი ჩოლოყაშვილი, ნანა შონია.

ფოტო ხათუნა პოპიაშვილისა.

პრემიერა

ნახეთ და გაითავისეთ ეს სიღამაზე

აშშ-მა, რომლითაც თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი გვიწვევდა პრემიერაზე, გვიპირდებოდა, რომ წარმოგვიდგენდა სამ ერთაქტიან ბალეტს: – მოცარტის დივერტისმენტს ოპერისათვის „ილომენესი კრეტის მეფე“, პაიდინის 88-ე სიმფონიას და დგორკაკის სერენადას სიმებიანი ორკესტრისათვის. პირველი ორი ნამდვილად ნაყნობი იყო თბილისელი ბალეტის მოყვარულთათვის, თუმცა კარგა ხანია ისინი არ უხილავს სცენაზე. რაც შეეხება დგორკაკს, ეს იყო პირველი შესვენება და იგი კომპოზიტორის ნაწარმოებთან. საბუნდევროდ, სხვადასხვა დროს შექმნილი ეს მუსიკალური ქმნილებანი ბალეტმასიგერ გოგი ალექსიძის ნებით ერთ მშვენიერ მთლიანობაში აღმოჩნდა გაერთიანებული. ერთი ბალეტის სტილისტიკა გალდასავით გადადიოდა მეორეში; ამისდა მიუხედავად, ისინი ამავე დროს განს-

ხვადებოდნენ ერთმანეთისგან. სავთო მათ აქვთ ჟანრი – ნეოკლასიკური ბალეტი მთელი თავისი სისახესით, ესთეტიკით, კულტურით და სპეციფიკით.

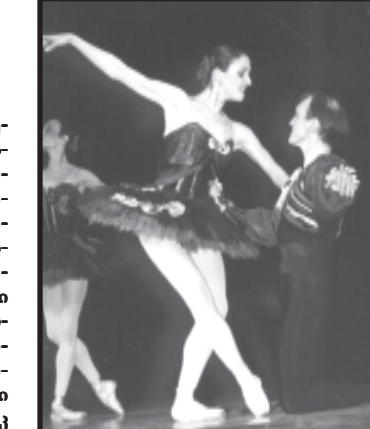
მოგახსენებთ, ამ ხასიათის ბალეტს კონკრეტული სიუჟეტი არა აქვს და იგი მაყურებლისაგან ითხოვს სულიერ განცდას, იმ განწყობაში შედევას, სადაც შემოქმედის ნიჭი და ფანტაზია ნებავრობს. როგორც ცნობილია, ამ ჟანრის ფუძემდებელი ჯორჯ ბალანჩინი გახლავთ. უმეტესწილად ამავე ჟანრში მუშაობს გოგი ალექსიძეც, მაგრამ, ცხადია, ეს არ არის მიმბაძველობა, არამედ ეს ის სულიერი სამყაროა, რომელშიც ყველაზე კარგად გრძობს თავს ბალეტმასიგერი გოგი ალექსიძე. ეს მისი ხელწერაა, მისი სულის სიმღერაა, რომელიც ყოველთვის მუსიკით საზრდობს. მუსიკა მისი მთავრობის წყარო, საიდანაც იხადება ეს მშვენიერი კომპოზიციები, რომლებიც ვიხილეთ სცენაზე. ამ კომპოზიციისა-

თვის დამახასიათებელია პარმონია, ლამაზი სიმეტრია და ღვთიური ასიმეტრია. აქ ვლინდება ინდივიდის ხასიათი, თუმცა ეს ბალეტები უარყოფენ ვარსკვლავებს და გათვლილია მთელ და ძლიერ დასზე, სადაც ყოველი შემსრულებელი სოლისტიკა, ან შეიძლება იყოს სოლისტიკა.

სცენაზე სუფევს სიღამაზე და ეს იმდენად მომწონსხევილია, რომ მაყურებელი სურვილი აქვს დიდხანს გასტანოს ბალეტმასიგერის დახვეწილი გემოვნებით, უცნაური ფანტაზიების ნაყოფმა და მხატვრების – იური გუგუშვილისა და ნინო ჩიგაიშვილის ძალიან მუსიკა, ნეოკლასიკური ბალეტების სუნთქვით შექმნილმა სცენოგრაფიამ.

ქართული ბალეტის მსახიობები ძალიან ცდილობენ არ დაარღვიონ ამ იუმორით, სევდით, სინამით, სინამდვილითა და მჩქეფარე სიხალისით აღსავსე სპექტაკლების სტრუქტურა, პირიქით, ცდილობენ შემაგონ მათ

თავის ინდივიდუალურობა. ეს ესე-ბა, უწინარეს ყოვლისა, ქეთევან მუხამაზიას – უნამეს და უნაგიფეს სიფრიფანა მონკეკევეს. სხვა ინტონაციები შემოაქვს სპექტაკლში მარიამ ალექსიძეს, უფრო მაჟორული, ღირსებით და საშემსრულებლო კულტურით გამოჩენილი. სცენაზე ბევრი მოცეკვავეა, მათ შორის წამყვანი სოლისტი ევა ბებინგანი, ცისია ჩოლოყაშვილი, ნინო ოჩიაური, დავით ხომაშვილი, ირაკლი შენგელია, გიორგი გაბაბაძე, გიორგი საგინაშვილი, ერიკ ბაბლიძე, რომლებმაც, ჩემი აზრით, მშვენიერად გაითავისეს ეს რთული და უნაგიფესი საბალეტო სტილი და შეძლეს დასაგვარად, მეტ-ნაკლებად ხორცს ასხამენ ბალეტმასიგერის ჩანაფიქრს. ეს არც ისე იოლია, რადგან იგი ყოველი შემსრულებლისაგან ითხოვს რაღაც განსაკუთრებულ სულიერ სიფაქტებს, მუსიკალურობას, გემოვნებას, რაც ახასიათებს გოგი ალექსიძეს. იგი წლების მანძილზე,

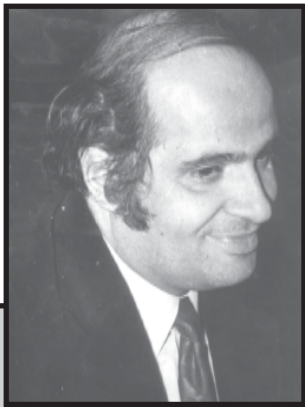

როგორც ცეკვის ნამდვილი პოეტი და მიჯნური, ყოველგვარი წინააღმდეგობის მიუხედავად, ამტკიცებს თავის მსოფლმხედველობას, საკუთარ ხელოვნებას, საკუთარ სტილს ქართულ ბალეტში. მე ვფიქრობ, ამჯერად მან საწადელს მიაღწია და დიდი წარმატებითა!

ნელი შურაბია.

მუსიკალური სალონი

მამა აზარაშვილი - ჩვენი ცნობილი კომპოზიტორი და საზოგადო მოღვაწე - ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო ფიგურაა ქართულ სამუსიკო კაბალონზე. მისი შემოქმედების განხორციელება და მხარგრეული დიპლომატიური და მხარგრეული დიპლომატიური და მხარგრეული დიპლომატიური...

ჯამი სიმნიფისა

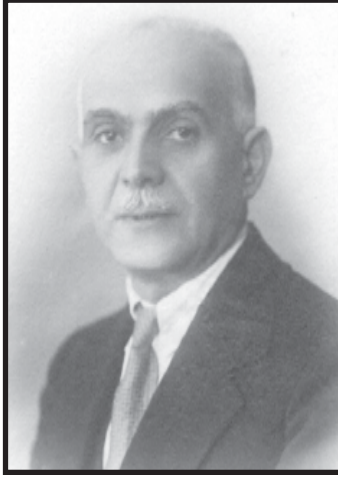
თვის დამახასიათებელია მელოდიური აზროვნებისა და ემოციური გამოხატულების შეთავსება წერის თანამედროვე მანერასთან. მუსიკალური ენის სიმბოლურსთან. ერთობლივად გრადიენტების გონივრული სინთეზი მხარგრეულ ნოვატივთან - კომპოზიტორის შემოქმედებითი მეთოდის ესთეტიკურად პერსპექტიული თვისებაა, ხოლო მხარგრეულ ძიებათა ინტენსიურობა - მისი შემდგომი მხარგრეული სრულიყოფის საწინდარი. კომპოზიტორის ნაწარმოებების შემსრულებლები იყვნენ და არიან ქართველი ხალხის საყვარელი მომღერლები - ნანი ბრეგვაძე, გიული ჩოხელი, ნაზი დუმბაძე, სულიკო კორთინაძე, ანსამბლები „ორრა“, „რეორ“, „ივერია“ და სხვ.

რომებს პედაგოგიური დანიშნულება აქვს და არ შეეძლება ეჭვი, რომ იგი მკაცრად დაიმკვიდრებს ადგილს სასწავლო პრაქტიკაში, ლალი, ხალისიანი, მელოდიური კონცერტი სავიოლინო გეჟნიკის მდიდარი „არსენალის“ შემცველია. ეს გახლავთ კარგი ნიმუში ესთეტიკური და გეჟნიკური-ალტერნატიულობითი ამოცანების ერთიანობისა. ბოლო წლების მანძილზე კომპოზიტორმა მრავალად შექმნა მცირე საორკესტრო ჟანრის ნიმუშები, რომლებშიც პოპულარობა მოიპოვეს. ასეთებია: „სანტიმეტრული განზო“, „ნოქტიურნი“, „კანკანი“, „მოგონება“, „ქუთაისური სიმღერა“, „სახუმარო“ და სხვ. მათ გამოარჩევს დღეს ესოდენ დეფიციტური მელოდიურობა, სახიფათო განმარტებლობა. ეგვიტობათ ჟანრის ოსტატის ხელი. აღსანიშნავია, რომ მოგიერთი დასახელებული ნაწარმოები საქართველოს გარდა მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაშიც შესრულდა. მუდამ იმიტომაც კომპოზიტორს ვოკალური ჟანრი, მისი გახმაურებული სიმღერების ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანდა. ამ მხრივ, გამოიკლისს არც ბოლო ორი წელი შეადგენდა. წარსულში ბაგონ ვაჟას არაერთი კარგი ვოკალური ციკლი აქვს შექმნილი, ახლა კი მათ რიცხვს დაემატა სამი რომანსი ფეოლორ გიუგეჯის ლექსებზე (ქართული თარგმანი თ. ბეჟინილი-სა) და ვოკალური ციკლი (6 სიმღერა) „ნიმამი განჯელის აღმოსავლური სტროფები“ (ქართული გეჟნიკი გრ. აბაშიძისა და მ. თოდუასი).

ეს ნაწარმოებები, ყველაფერთან ერთად საინტერესო არიან უცხო ინტონაციური პლასტის - რუსულია და აღმოსავლურის მდღევანი კომპოზიტორის შემოქმედებით პალიტიკაში. ისინი უთუოდ გაამდიდრებენ ჩვენი მომღერლების კამერულ რეპერტუარს. კომპოზიტორი მუდამ ნაყოფიერად მოღვაწეობდა სასიმღერო ჟანრში (მოვიფიქროთ მისი უბერებელი „დინამო-დინამო“, „ხევესურული ბალადა“, „ივერია“ და სხვ.). ბოლო წლებში კომპოზიტორი კვლავ აქტიურად მუშაობდა ლირიკული და საეპიკური სიმღერის ჟანრში. დაეძახებოთ მხოლოდ მოგიერთი მათგანი: „მამ, გამარჯვება“, „მჯერა დაბრუნდები“, „განარას გოსოვდი“, „იმერეთი, ჩემო“, „ბუნდელა“, „პინინი რუსთავს“ და სხვ. ყველა ეს, ისევე როგორც მეშობ ჩამოთვლილი ნაწარმოები, მოეწონათ მსმენელებს, და, უნდა ვთხოვო, მათ შესანიშნავ შემსრულებლებსაც. არ მითქვამთ არ ვახსენო მოგიერთი მათგანი მაინც: ჩვენი სახელოვანი მევიოლინე ლიანა ისაკაძე. გამოჩენილი ვიოლინელი სტი თამარ გაბაშვილი, ცნობილი მომღერალი ელდარ გეჟაძე, პროფესორები ნანა დიმიტრიადი, ნოდარ ჩუბინიშვილი, მევიოლინე გალინა ბანდუკა, კომპოზიტორის ქალიშვილი პიანისტი ნათია აზარაშვილი, ცნობილი საეპიკური მომღერალი ეთერ კაკულია, მერაბ სეფაშვილი, ნიკო ჯაღლევიშვილი, თეიმურაზ წიკლაური, ნუგზარ კვამალი, ანსამბლები „თბილისი“ და „რუსთავი“.

საგანგებო აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ მოგიერთი სხენებული ნაწარმოების შემსრულებლებად უცხოელი მუსიკოსებიც გვევლინებიან, როგორებიცაა, მაგალითად, ამერიკული კამერული ანსამბლი „კონტინიუმი“, გერმანელი პიანისტი ე. კლასი, ჩინელი მევიოლინე ბინ ჰუანგი. ვაჟა აზარაშვილი - საქართველოს სახალხო არტისტი, თბილისის საპატიო მოქალაქე, მრავალი პრემიის ლურჯი, საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირის თავმჯდომარე - თანამედროვე ქართული მუსიკალური კულტურის თვალსაჩინო წარმომადგენელი, კომპოზიტორი და საზოგადო მოღვაწეა. იგი ქართული საზოგადოების, ჩვენი ხალხის პატივსაცემითა და სიყვარულით სარგებლობს.

დღეს ცოტათ თუ იცის ვასილ თამარაშვილის, მუსიკოსისა და გამომონებლის ღვაწლის შესახებ, არადა, იგი ისეთ ადამიანთა რიცხვს მიეკუთვნება, რომელთა მოღვაწეობა ერთსა და სამშობლოს წინაშე ყოველგვარი დიდი ალიარებისა და ჩინ-მედლების გარეშე გამორჩეულია. დიდი ქართველი ისტორიკოსისა და საზოგადო მოღვაწის მიხედვით თამარაშვილის ძმისწული ვასილ თამარაშვილი განათლებით მუსიკოსი იყო, იგი დაბადებულია 1883 წელს. მეცნიერებად ხელმოკლე ოჯახის დასახმარებლად სრულიად ყმაწვილს მუშაობა დაუწყია რკინიგზის სახელოსნოში კანტორის დღიურ მოხელედ. პარალელურად კი სწავლობდა საქართველოს ფილარმონიული საზოგადოების მუსიკალურ სკოლაში საქციალური თეორიის განხრით. ამ სკოლის გამგე და თვით ვასილის მასწავლებელი ყოფილა მაქარია ფაღიაშვილი. აი, როგორ ახასიათებს ვასილ თამარაშვილს მისი დიდი პედაგოგი: „ჩემი ნამოწაფარი, სამხედრო ინსტრუმენტების ხელთნებაში სამი წლის განმავლობაში მეგად მუყაითად მეცადინებდა და სამუსიკო სკოლის კურსიც დაამთავრა როგორც სამხედრო კაპელმასტერმა. შემოსწავლულ დარგში იგი ძალიან კარგად არის მომზადებული და ამისთვის თითქმის მისი ინსტრუმენტებისაგან შემდგარ ორკესტრს თავისუფლად შეუძლია ხელმძღვანელობა გაუფიოს. ამის გარდა, ვ. თამარაშვილს მუსიკალურ-თეორიული მომზადებაც აქვს, რაც აუცილებლად საჭიროებს შეადგენს ყოველივე მუსიკოსისა და განსაკუთრებით კაპელმასტრისთვის“. კაპელმასტრის თვისებებით ერთად ვასილ თამარაშვილი ქართული ხალხური საკრავებით ინტერესდება. მეზობლების დახმარებით გაეცნო ჩონგურსა და ფანდურს, მერე სხვა საკრავების ძირფესვიანად შესწავლის სურვილთან ერთად მათი განახლების, რეკონსტრუქციის სურვილიც დაეძაბა. შემდეგ მათი სანოგო სისტემაზე გადამყვანა და ხალხურ საკრავთა ორკესტრის შექმნის იდეაც გაუჩნდა. ამ იდეის განხორციელებლად 1913-14 წლებში კიკა აბაშიძემ ჭიათურის „მაგი ქვის საზოგადოების“ სკოლაში გამოყო სახსრები და ვასილ თამარაშვილი შეუდგა მუშაობას, მაგრამ პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამ შეუშალა ხელი. 30-იან წლებში ვ. თამარაშვილმა ქართველი მეცნიერების მაგნიტული დახმარებით დაიწყო ინტენსიური მუშაობა ქართული ხალხური ინსტრუმენტების გაუმჯობესებისათვის. ეს ინსტრუმენტები მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდნენ თავიანთი წინამორბედებისაგან: სიმეტრიულობით, სიმების მალად ხარისხით და ინსტრუმენტის დასაშვალად საჭირო მასალის შერჩევით. საგულისხმოა, რომ ქართული ხალხური მუსიკის ეს უანგარო ხე-წილა არა მარტო გარეგნულად ხე-წილა და სრულიყოფა მუსიკალურ ინსტრუმენტებს, არამედ ცდობობდა წმინდა მუსიკალური თვალსაზრისითაც გაუმჯობესებინა ისინი. დაეყრდნო რა ქართული ხალხური სიმღერის საშემანობას, ეს წყობა თამარაშვილმა ინსტრუმენტებშიც გადმოიტანა. ექვს ხმაზე შემუშავებული ჩონგურის ანსამბლში, მან ძირითადი სამი ხმა აიღო: დამწვები, მომასხლი და ბანი. შემდეგ ისინი ოქტავებში გაატარა და სრულიად ახალი ექვსი სხვადასხვა მომისა და ბგერის ჩონგური მიიღო: კრინი, თქმა, დამწვები ანუ მილი, მომასხლი, ბანი და ჩონგურ-ღერინა. ასევე მოიქცა ქართული გუდასაგვირის მიმართაც. მას გარეგნულად ქართული გრადიენტი ფორმა და სტილი შეუნარჩუნა და ამავდროულად მიანიჭა კლასიკური ხმობანება. ახალი გუდასაგვირი სამ ხმას გამოსცემდა. მათგან ერთი იყო ელდანი - მელოდიის დასაკრავად, დანარჩენი ორი კი ბანები.

იღბაღს რომ ხელი შეეწყო

ბოლომდე განხორციელებას დიდი სამამულო ომის დაწყებამ შეუშალა ხელი. ვ. თამარაშვილისეული ინსტრუმენტებმა ხელთნების სახელში დაიღო ბანი. ვასილ თამარაშვილის გაუმჯობესებული ინსტრუმენტებით დაინტერესდა მამინდელი საკავშირო კულტურის სამინისტროც, მის მიერ გადახალისებული, ქართული ხალხური 11 სხვადასხვა მუსიკალური ინსტრუმენტი 1937 წელს საგანგებოდ დაამზადდა და გადაეცა მოსკოვის კრუპსკაის სახელობის საკავშირო ხალხური შემოქმედების სახლს. ბავშვობაში ვასილს კარგი კალიგრაფია ჰქონდა და ბევრეული ნოტების გადაწერა ხერხებობდა. მისი მუსიკალური სასწავლებლის უკან (ამჟამად მშენი მუხალაშვილების ქუჩა) პატარა ლითოგრაფია მუშაობდა. ერთხელ ლითოგრაფიის მეპატრონე მისულა სასწავლებელში და მოსწავლეებში განუხადებია, რომ მას ესაჭიროებოდა კარგი კალიგრაფიის მქონე ნოტის გადაწერა. ჯგუფელებს ვასილ თამარაშვილმე მიუთითებიათ. ლითოგრაფიის მეპატრონეს თავისთან წაუყვანია და დაუთვალა „კალკამე“ გუმით გადაწერა პატარა მუსიკალური ნაწარმოები. ვასილს ადრეც ჰქონია ნაცადი გუმით ქაღალდზე წერა, ამიტომ ნოტების გადაწერა არ გასჭირვებია. მეპატრონეს ნამუშევარი მოსწონებია, შეუქია და გასამრჯელო გადაუხდა. ამის შემდეგ ვასილმა სასწავლებელში შეცადინეობასთან ერთად პურის ფულს შორობდა ლითოგრაფიაში. თუმცა, ეს შრომა რთული და მოსაბერებელი იყო. ამის შედეგად აუკვირება აზრი, როგორმე გაეადვილებინა ნოტების წერა. ეს აზრი დღევანდამ არ ახვენებია. ძიების შემდეგ მან დაადგინა, რომ მსოფლიოში ასეთი მანქანა არ იყო და ყველაგან ნოტებს ხელით წერდნენ (ხაგადენენ). ბევრი ფიქრის შემდეგ ჩვეულებრივი საბეჭდი მანქანის კონსტრუქციამე შეჩერდა და დაიწყო მისი ძირფესვიანი შესწავლა. 1921 წელს ვასილ თამარაშვილმა შექმნა პქონდა კონსტრუქციულად დამუშავებული ნოტის საბე-

სანოგო ხამებს, ბეჭდავს სანოგო ნიმუშებს და 5 ენამე ლიტერატურულ გეჟსც. იგი შესაძლებლობას იძლევა გაკეთდეს ნოტების რამდენიმე ეგემპლარი. მარტივი კონსტრუქციის გამო მასზე მუშაობა შეუძლია ნებისმიერ ადამიანს, ვინც კი ერკვევა მუსიკაში. ვასილ თამარაშვილის გამოგონება დაჯაბნა დრომ, რადგანაც XX საუკუნის 40-იანი წლების დასაწყისში დაამზადებული ნოტის საბეჭდი მანქანის სერიულ გამოშვებას უთუოდ მოჰყვებოდა მსოფლიო გავრცელება და აღიარება, როგორც დარგის რევოლუცია. მისი გამოგონება მსოფლიოში სათანადოდ აღიღეს დაიჭერდა. XXI საუკუნის მიჯნამე, ნოტების საბეჭდი მექანიკური მანქანა წარსულის კუთვნილებად იქცა, ვასილ თამარაშვილისა და მის შთამომავალთა დედაწლი კი აღნიშვნისა და ყურადღების ღირსია. ვასილ თამარაშვილს, რომელმაც მთელი თავისი სიცოცხლე ქართული მუსიკისა და კულტურის სამსახურს შეაღებ, ახლა ვაჟის პანთეონში აქვს დაამკვიდრებული სამუდამო სასუფიველი.

რუსუდან მუსიკალური

სურამაშვილი ვასილ თამარაშვილი და მის მიერ რეკონსტრუქციული ქართული ხალხური მუსიკალური საბეჭდი.

განხილვა

პლანეტის საუკეთესო ბანი მოსკოვში

ამ ორიოდე დღის წინათ რუსეთის ტელევიზიის ცენტრალური არხის გადაცემის „დილა მშვიდობისას“ სტუმარი გახლდათ ჩვენი სახელოვანი მომღერალი პაატა ბურჭულაძე. პროგრამის წამყვანებმა მომღერლის მიმართ არაერთხელ ისმარეს ეპითეტი „პლანეტის ყველაზე საუკეთესო ბანი“ მომღერლის მიწვევისა და მასთან საუბრის საბაბი იყო ის, რომ 21 და 22 თებერვალს მან მოსკოვის დიდი თეატრის სცენაზე, დიდი ხნის პაუზის შემდეგ, წამყვანი პარტია იმდერა მოდესტ მუსორგისის ოპერა „ბორის გოდუნოვი“.

საოპერო სცენაზე. მერე კი თეატრის მოსკოვურ განყოფილებაში, მას შემდეგ ოცი წელი გავიდა. წლების მანძილზე პაატა მსოფლიოს სხვადასხვა პრესტიჟულ სცენაზე ასრულებს ამ პარტიას. მაგალითად, მილანის „ლა სკალაში“, ლონდონის „კოვენტ გარდენში“, ნიუ-იორკის „მეტროპოლიტენ ოპერაში“...

ცხადია, ამ გმირის სახემ ცვლილება განიცადა, კიდევ უფრო დაიხვეწა და გამომიქვია მისი გმირის ხასიათი და როგორც თავად მომღერალი ფიქრობს, „ყველაფერი გაუმჯობესდა“.

მოსკოვში პაატა ბურჭულაძის გამოსვლა, ფაქტობრივად, დებიუტი იყო. რუსულმა პრესამ კარგი შეფასება მისცა მის გამოსვლას და სწორედ მის ამ წარმატებაზე იყო ძირითადად საუბარი ტელეპროგრამაშიც. მოსკოვური გამოსვლის შემდეგ მომღერალი გაემგზავრა ბერლინში. მალე ის იმდერებს სორვაგისას და ისრაელში ვერლის ოპერაში „სიმონ ბოკანერა“. მას კი მოსდევს ხანგრძლივი ამერიკული ტურნი.

მღერალი გაემგზავრა ბერლინში. მალე ის იმდერებს სორვაგისას და ისრაელში ვერლის ოპერაში „სიმონ ბოკანერა“.

რუსუდან მუსორგისაშვილი.

მოგი გავიჭკორის ბანეჯისი

ბატონო გოგი, დიდი მოკრძალებით მინდა რამდენიმე სიტყვა გითხრათ ყველა დამანისელის სახელით.

23 წელია სამეცნიერო (არქეოლოგიური და სხვა) მოღვაწეობა მისდება დამანისის რეგიონში. გულდამობიებული დაველოდი, როცა ვხედავდი, რომ ამ უძველესი ქართული კულტურის ერთ-ერთი მთავარი რეგიონის რაიონულ ცენტრში ქართული დაწვებითი სკოლაც კი არ არსებობდა, რადგან საუკუნეების განმავლობაში ქართული მოსახლეობით მჭიდროდ დასახლებულ ამ გეოგრაფიულ ქართული ოჯახი იმკამდ თითმე ჩამოსათვლელი თუ იყო.

1987 წელს საქართველოში მოხდარი სტიქიური უბედურების შედეგად სვანეთიდან, აჭარიდან და სხვა ადგილებიდან აქ ჩამოსახლდა დიდი რაოდენობით ქართული მოსახლეობა. ამის შემდეგ რაიონულ ცენტრში ორი დიდი ქართული საშუალო სკოლაც გაიხსნა. არ დამაიწყდება პირველი ქართული სკოლის გახსნა. ამ დღეებზე დღეს ჩვენთან ერთად იყვნენ საქართველოს სახელოვანი შეილები, ბატონები რევამ ინანიშვილი და კობა იმედაშვილი.

მაგრამ სკოლასა და კულტურის სხვა კერებთან ერთად, ჩვენი ამრით, საჭირო იყო დამანისში ქართული თეატრის დაარსებაც. ამ იდეას მხარი დაუჭირა და გვერდში დაგვიდგა რაიონის ხელმძღვანელი ბატონი თარ ელოშვილი. თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელად მოვიწვიეთ საქართველოს ერთ-ერთი უნიჭიერესი მსახიობი და საყვარელი პიროვნება, ქალბატონი შინა კვერენხილაძე.

გადავწყვიტეთ თეატრი გაგვეხსნა თემურ ჩხეიძის მიერ დიდი ილიას ნაწარმოებებზე შექმნილი სპექტაკლით „ჩემო კალამი“. გაგახსენებთ, ბატონო გოგი, რა ბედნიერი დღე გვექონდა. თქვენი ბავთი სცენიდან თქვენთვის საყვარელი „მგზავრის წერილებით“ ილია ვრცასურბოდა. დამანისელებთან ერთად, თქვენ გიყურებდით და გისმენდით სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე და თბილისიდან ჩამოსული ჩვენი ინგელიგენციის ცნობილი მოღვაწეები. ვიჯექი და ჩემს თავს ვეკითხებოდი, ნუთუ ეს ყველაფერი სინამდვილეა, ნუთუ ჩემს დამანისის მოესწრო ეს ბედნიერი დღე, დაარსდა ჩვენი სახატრული თეატრი.

სპექტაკლის დამთავრების შემდეგ სცენაზე ამობრძანდა მისი უწმიდესობა. მან აკურთხა და დალოცა ახლადგახსნილი თეატრი. ეს უბედურესი დღე იყო 1990 წლის 19 იანვარი, ერთ-ერთი უდიდესი საეკლესიო დღესასწაული – ნათლისღება. ამის შემდეგ დამანისის თეატრში რამდენიმე სპექტაკლი დაიდგა თქვენი მონაწილეობით. თქვენ იყავით პირველი, ვინც ჩვენს ბავრდით დადგა და ამის შემდეგ როგორც ამ თეატრის მთავარი წევრი, ცხოვრობთ ჩვენი თეატრის ცხოვრებით.

ცნობილი პოლიტიკური მოვლენების გამო ჩვენმა თეატრმა რამდენიმე ხნით შეწყვიტა მუშაობა. შეგახსენებთ, ბატონო გოგი, 1994 წლის შემოდგომას: ქვეყანა არეულია, აფხაზეთის უბედურება ახალი დამთავრებულება და სწორედ ამ მომენტში თქვენთან და ქალბატონ მინასთან ერთად წავედით დამანისში, შეგხვდით რაიონის ხელმძღვანელებს, აუფხსენით, რომ აუცილებელია დამანისის თეატრის აღდგენა. დამანისის ახლადდანიშნული გამგებელი ბატონი შოთა ციხელიაშვილი უყომენაროდ დაგვიხსნა და 1995 წლის 19 იანვარს, ჩვენი თეატრის დაარსების დღეს ისევ ილიას „ჩემო კალამით“ აღვადგინეთ თეატრი. ამის შემდეგ

თქვენ, ბატონი ედიშერ მაღალაშვილი, კარლო საკანდელიძე და ახალგაზრდა მსახიობები აქტიურად ჩაებით ჩვენი თეატრის შემოქმედებით საქმიანობაში. მთავარი ორიენტირი თქვენ იყავით, ბატონო გოგი.

როგორც იქნა გვედირსა დამანისში თეატრის ახალი შენობა. მისი სახეიმო გახსნა 2001 წლის 30 ოქტომბერს მოხდა. ამისათვის საუკეთესოდ აღურად ჩამობრძანდა და თეატრის გახსნას დაესწრო საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ბატონი ედუარდ შევარდნაძე. მე ვხედავდი, როგორი ბედნიერი იყავით ბატონო გოგი იმ დღეს. ამის შემდეგ რამდენჯერმე მითხარით, რომ ძალიან ვინდობდი ამ სცენაზე დამანისელებისათვის გეჩუქებინათ სპექტაკლი „საბარაღებო დასკვნა“. ესეც აასრულეთ და მარშან ჩვენი სახელოვანი მსახიობების მონაწილეობით ეს სპექტაკლიც გათამაშდა. დეკორაციები და რეკვიზიტი იქვე დამანისში მოვამზადეთ. როგორი კმაყოფილი იყავით ჩვენს მიერ დამზადებული საწოლები – ნარებით. დაუვიწყარი იყო ის დღე დამანისელებისათვის – ამდენი ვარსკვლავის ერთად ხილვა დამანისის სცენაზე! გაგახსენებთ,

დამანისელთა სიყვარულის მიიღეთ!

როგორ ეუბნებოდნენ მსახიობები სპექტაკლის შემდეგ ერთმანეთს, რომ თავიანთ როლს ასეთი დიდი პასუხისმგებლობით არასდროს მოკლებიან. არ დამაიწყდება სპექტაკლში ის მომენტი, როცა თქვენ (ტირანა) ატარებ ბიჭვილით ისკუპეთ და თქვენს საწოლზე – ნარზე შესვლით. ვინ იფიქრებდა, რომ თქვენ უკვე ოთხმოცი წელი გისრულდებოდა!

ბატონო გოგი, ყველას გასაგონად მინდა ვთქვა, რომ რამდენი ძალისხმევა, დრო და ენერჯია დახარჯეთ წლების მანძილზე დამანისელებისათვის და ყველაფერი ეს უანგაროდ, თითქმის ყოველგვარი ანამზადებების გარეშე. მხოლოდ თქვენს მსგავსთ შეუძლიათ ასე მოიქცნენ, ასე იცხოვრონ.

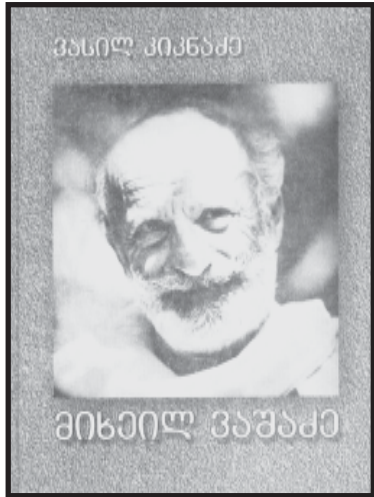
დამანისის თეატრის ერთ-ერთი მთავარი მიზანი იყო და არის დამანისელი ახალგაზრდობიდან ამოგვეყვარა ნიჭიერი, სათანადო მონაცემების მქონე პირები და მათგან პროფესიონალი მსახიობების გვერდით ადგვემზარდა თეატრის მომავალი კადრები. ამ მიზნით უკვე გათავადა ადვანიშნავია, რომ რამდენიმე ახალგაზრდას შორის ერთ-ერთი დამანისელი გოგონა, მირანდა მიქანი, თქვენმა მეუღლემ, ცნობილმა თეატრმწოდებელმა, პროფესორმა, ქალბატონმა ნათელა ურუშაძემ აღგვიმზარდა. ნიშანდობლივია, რომ ესეც თქვენს ოჯახს უკავშირდება.

ბატონო გოგი, გილოცავთ დაბადების ოთხმოც წლისთავს. ყველა დამანისელი გეფურთხავს და უდიდეს პატივსცემას გიდასტურებთ. გისურვებთ ჯანმრთელობას და დიდხანს ცხოვრებას. ყველას გვახარებს ის, რომ საქართველოს ყოველი ოჯახისათვის (და ნუ შეგვეცილებიან – განსაკუთრებით ყოველი დამანისელისათვის!) თქვენ ბრძანდებით ერთ-ერთი ყველაზე საყვარელი ხელოვანი და დიდი ქართველი. ღმერთმა უმრავლეს ჩვენს სამშობლოს თქვენისთანა შეილება. ეს იქნება საქართველოს უკვდავება.

ზურაბ კოპალიანი,
დამანისის თეატრის დირექტორი,
დამანისის არქეოლოგიური
ექსპედიციის ხელმძღვანელი.

გამოიცა

...1926 წელს სკოლა დაეამთავრე. ჩემმა ამხანაგებმა უმაღლეს სასწავლებელში გაატარეს სწავლა. მე კი რეჟისორმა პაატა ბურჭულაძემ ჰაიათურის თეატრში მიწვია მსახიობად. როგორ ვიფიქრებდი მაშინ, რომ თეატრი გახდებოდა ჩემი გრძელი ცხოვრების თანამგზავრი, ჩემი სიხარული და მწუხარება, ჩემი აკადემია და პატიოსნება. ყველაფერი, რაც კარგია ჩემში, ჰაიათურას ეკუთვნის. მას არაფერი დანანება ჩემთვის და ბედნიერი ვარ, რომ მის საპატიო მოქალაქედ ამირჩიეს“...

ბეგი მსახიობისა

ბეგი. მაყურებელი განსაკუთრებულ პატივს მიაგებს ასეთ მსახიობს.

ერთ-ერთი ასეთი ლიდერი იყო მიხეილ ვაშაძე – წერს ვასილ კიკნაძე მართლაც საჩინო მსახიობზე, რომელმაც თითქმის საუკუნე ატარა მხრებით საქართველოს ჰირ-ვარაში.

ბედნიერი დღის ნაგვარში და ემიგრაციაში მყოფი შვილის ნახვის სურვილი დალია თურმე სული ბატონმა მიხეილმა, მაგრამ მისი სიკვდილი არ გახმაურებულა საჯაროდ. ახლა ძნელია გარკვევა, ვისი ბრალი იყო ეს, – დიდი ცოლვა კია!

...მაგრამ ყველაფერი სიკვდილით არ მთავრდება – ბრძანებს ვასილ კიკნაძე, რადგან „მიხეილ ვაშაძის სახელი თეატრის ისტორიას ეკუთვნის“! ეს ჭეშმარიტებაა!... აქ მინდა გავისხენო ჰაიათურის თეატრის იუბილე, – ეს იყო 1986 წელს, – იმ წელს ჰაიათურაში აღინიშნა ქართული თეატრის დღე – 14 იანვარი. – თეატრის 90 წლისთავზე უკვე საპატიო სტუმრად ბრძანდებოდა ბატონი მიხეილი, რომელიც ცხადია, სიტყვითაც მიეგება თანამოქალაქეებს, თანაცხელებს, სტუმრებს – ეს დიდი პეიმი იყო (იმ სადამოს მეც გამოვედი სიტყვით) და ყველაზე ხშირად ისმოდა მიხეილ ვაშაძისა და გრიგოლ გყაბლაძის სახელი – „ჩვენი ხშირად ერთად გვახსენებდნენ, ალბათ, ერთმანეთს ვავსებდით“, – იგონებს თვითონ...

ჰაიათურის თეატრის ხშირი სტუმარი ვიყავი, მაგრამ ბატონი მიხეილი იმ ლამაზ დღეს გავიცანი პირადად. თითქოს დიდი ხნის ნაცნობები ვყოფილიყავით, ისე ამყვა საუბარში, ისე გადასახლდა მოგონებებში – ახსენა 1924 წლის აჯანყების გრაგიკული შედეგი – თავისი

ძმები, ჭუნია იაშვილი. ეს გრაგულია ჩემთვისაც ცნობილი იყო დედამისი გადმოცემის წყალობით, – მათ საგვარეულოს და კერძოდ, – მათ ოჯახსაც უწია ამ ტრაგედიამ – მისი უფროსი ძმა, ახალგაზრდა მასწავლებელი სანდრო საყვარელიძე იმ გყვიების მსხვერპლი გახდა, ჩაკეტილ ვაგონებს რომ დაუშინეს...

ერთად ვიმგზავრეთ, ნათესავებივით დავემორდით ერთმანეთს... მას მერე აღარ მინახავს...

ვასილ კიკნაძის წიგნს ისე ვკითხულობდი, როგორც ჩემიანზე დაწერილს... ყველაფერი ჩაგია მან ამ მორთგარაფიაში. აი, შემდგომი თავების დასახელება: „დავით კლდიაშვილის სამყაროში“, „მრავალსახეობა ყვარყვარიმისა“ (ბატონ მიხეილ ვაშაძის ყვარყვარე თუთაბერი პოლიკარპე კაკაბაძის გმირთა გალერეაში ერთ-ერთი სანაჭებო იერსახე); თავში „პატრიოტიზმის სული“, მთხრობილია იმ დღე-

ბით გმირებზე, რომელთა განსახიერებაც მოუხდა თავისი ცხოვრების გზაზე მ. ვაშაძის და რომელთაც, ავტორის თქმით, მაგალითის ძალა აქვთ! ეს ნუსხა იწყება ა. წერეთლის „პატარა კახით“, მას მოსდევს დ. ერისთავის „სამშობლო“, ა. იუცინსუბათაშვილის „ლალაკი“, მ. ჯაფარიძის „ქაშთაბერის ასული“, ვ. კანდელაკის „მაია წყნეთელი“.

„ამ სპექტაკლებში გამოვლინდა საქართველოს ისტორიის მებრძოლი სული“ (გვ. 122).

მიხეილ ვაშაძის ქვაბულიძე, სვიმონ ლომიძე, სოლომონ მეფე, თორ ბეგი, ამილახვარი, მიაჩნია თეატრმწოდნის მსახიობის საშემსრულებლო ოსტატობის მაღალი დონის და სტოლური თავისებურების განმსაზღვრელად, იგი ხაზს უსვამს მსახიობის შემსრულებლის რეალისტურ მანერას და საოცარ გულწრფელობას, რომელიც განსაკუთრებით მევენახეობის ისტორიულ თემატიკას, რადგან იგი სულ სხვა სითოსა და სიმართლეს ანიჭებს პატრიოტულ პათეტიკას. ეროვნული მუსტი მიანია ავტორის ამ შესანიშნავი არტისტის დიდ ღირსებად!

თანდათან, მარაოსავით იშლება თქვენს თვალწინ მსახიობის ცხოვრება: „თვალწინ დენილი შექსპირი“, „თანამედროვენი“, „რეჟისორული მიხედვები“, „კინოს სამყაროში“, „ეპისტოლეები“ (ეს ქანრი დღესდღეობით „შევიწროებელია“), და ბოლოს კი „მოგი რამ ჩემი ცხოვრებიდან“, რომელიც ემიგრანტი მისი – პაატა ვაშაძისაღმა მიდენილი და გულამოსკვით იკითხება...

ნანა ღვინიაშვილი.
26.11.2003 წ.

სარედაქციო კოლეგია:
გურამ გოზიაშვილი, ნანა ღვინიაშვილი (რედაქტორი),
რუსუდან მუსორგისაშვილი, ზურაბ ოიაშვილი,
ვახტანგ კიკნაძე.

ალბომი ეკვლას რაიმე აქვს სახსოვარი

მომხმარებელი ნიკოლოზ არსტიანის ძე კალანდარიანი... 1897 წელს ახალ სენაკში, საკალანდარიანო-შვილიძე...

ბიძე არსტიანის ისეთი სუფთა და ამაღლებული აზროვნებით... ზნეობითი დედის გინების ფორმით რომ არ შეგებლოს...

რედაქციის მიერ შეუქვეყნებია მასალების პუბლიკაციისთვის ჰონორარი არ გაიცემა.

მაინც სვალის იმედით...

მძლიერ ირაკლი გვირგვინი მხნე მომხმარებელი, წყევლისმართული (დაეი კლდისმართლის მოამბოვლის რომ შეუყვინის) შე...

გნებობრივი მშენებლობა

მშენებლობა, აკაკი ბაქრაძის ქუჩა, სახლი, რომელიც მშენებლისა და ყრობის წლები გაატარა (შემდგომში იმდენი სწრაფი სივრცითი) მნი...

სსრკ-ში უზრუნველყოფა

სსრკ-ში უზრუნველყოფის მუშაურობის განხორციელების მიზანმიმართული მუშაობის დაწყების შემდეგ...

SWISS AGENCY FOR DEVELOPMENT AND COOPERATION SDC COORDINATION OFFICE FOR THE SOUTH CAUCASUS. შეიქმნა რეგიონული განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო...

დღეა თბილისი, მეუღლე რუსუდან ინიანი, მელიქი რევიანი, თემურ მერი, მერი, მამა ილია, რძეები დედა...

ჩვენი შორეული ახლოვანი

პატრიარქი - ბერძნული სიკვება და თანამშრომლობის ნიშნები. ქართველთათვის ამ უცხო სიკვებას, თუ არ ვუფიქრობ, დღესაც...

ღვთისმშობელი, მთ უკვე საკუთრად შეგია, რაც დღეა არა დაკარგულ, მაგრამ აკრძალა არა დაუკარგულა! არა მია, კერძოდ, გილანდელმა აკრძალა მამა...

დღეა ღვთისმშობელი, მეუღლე რუსუდან ინიანი, მელიქი რევიანი, თემურ მერი, მერი, მამა ილია, რძეები დედა...

მისი ხატია ისტორიული სამშობლო

ანბნა გახსნა ოფიციალურად, ქართული ენის მესწავლელი ქა-მაგისტრი კურსები. ასევე ფერადი ილუსტრაციები გახსნა, მაგრამ მამის იქ დაკავება ოფიციალური ნებადართული უქონლობის გამო...

ბოლოს კვლავ შეადგინა „დღეა ღვთისმშობელი“ და იმედი, ქართული ენის თვითმსწავლელად გამოსა კვლავ კომპიუტერული... თვითმსწავლელი დაქვრივებული ირანულია, ის იწყება ქართული დამწერლობის ისტორიით, რომ უმეტესად და მიეკუთვნება მისი მშობლიური 14 დამწერლობის, რომ მდიდარი ლიტერატურა და ისტორია აქვს საქართველოს და სხვა...

დღეა ღვთისმშობელი, მეუღლე რუსუდან ინიანი, მელიქი რევიანი, თემურ მერი, მერი, მამა ილია, რძეები დედა...

საქართველოს პრემიერის პრესსამსახური ღრმა მწუხარებით იწყებს, რომ გრაფიკულად დაიკარგა მშენებლობის პროექტის სამსახურის უფროსის მოადგილის მუცრამ დარჩა...

ფ. ზღალიაშვილის სახელობის ქართული საშუალო განბანო ოცნება, რომ გარდაცვლილი რუსული ენის დამსწრე უკუდასრულდა...

მელანო და ნიკო ლეკიშვილი ოჯახით ღრმა მწუხარებით გამოხატა მათი მწუხარება...

საქართველოს პარლამენტის ფრაქცია „სოციალისტები“ და საქართველოს სოციალისტური პარტიის მთავარი კომიტეტი იწყებს...

სს „საქმურსას“ თანამშრომლები სამომხმარებლო უცხადებენ ბატონო ილია კუჭუბუკის მძის ბალაძის რეპროდუქციის გამო...

რედაქცია მადლოვან უხდის ყველას. ვინც გაზეთის ეს ნოვარი შეიქმნა და წაიკითხა!

საქართველოს რესპუბლიკა SAKARTVELOS RESPUBLIKA SAKARTVELOS RESPUBLIKA

მთავარი რედაქტორი არგან სანელიძე. სარედაქციო კოლეჯი: ალექსი ასლანიშვილი, როლანდ ბასილაშვილი...

დაფუძნდა - „საქართველოს რესპუბლიკის“ მუხრანის რედაქცია

მისამართი: 380008, თბილისი, დ. კოსტავას ქ. №14. ტელ: 99-73-24. საბარბაო განყოფილება - ტელ: 93-28-03.